

11. Os nostrum patet ad vos & Corinthii, cor nostrum dilatatum est.

12. Non angustiimini in nobis: angustiimini autem in visceribus vestris:

13. eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis dico: dilatamini & vos.

14. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras?

15. Quæ autem conventio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli?

16. Qui autem consensus templo Dei cum idolis? * Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: * Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus.

17. * Propter quod exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis:

18. & ego recipiam vos: * & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios, & filias, dicit Dominus omnipotens.

CAPUT VII.

Corinthiorum penitentiam iis gratulatur, & eorum in se studium.

1. HAS ergo habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & spiritus perficientes sanctificationem in timore Dei.

2. Capite nos. Neminem læsimus, neminem corrumpimus, neminem circumvenimus.

3. Non ad condemnationem vestram dico. prædiximus enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum, & ad convivendum.

4. Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis, repletus sum consolatiõne, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

5. Nam & cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus: foris pugnae, intus timores.

6. Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus in adventu Titi.

7. Non solum autem in adventu eius, sed etiam in consolatiõne, qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me, ita ut magis gauderem.

8. Quoniam etsi contristavi vos in epistola, non me poenitet: etsi poeniteret, videns quod epistola illa (etsi ad horam) vos contristavit;

9. nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

10. * Quæ enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur: sæculi autem tristitia mortem operatur.

11. Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, quantum in vobis operatur sollicitudinem: sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam. in omnibus exhibuistis vos, incontaminatos esse negotio.

12. Igitur, etsi scripsi vobis, non propter eum, qui fecit iniuriam, nec propter eum, qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram, quam habemus pro vobis

13. coram Deo: ideo consolati sumus. In consolatiõne autem nostra, abundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis.

14. & si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita & gloriatio nostra, quæ fuit ad Titum, veritas facta est,

15. & viscera eius abundantius in vobis sunt: reminiscens omnium vestrum obedientiam: quomodo cum timore, & tremore excepistis illum.

16. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

CAPUT VIII.

Hortatur Corinthios ut conferant eleemosynas in subsidium fidelium qui sunt Ierosolymis.

1. NOTAM autem facimus vobis, fratres, gratiam Dei, quæ data est in Ecclesiis Macedonia:

2. quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit, & altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum:

3. quia secundum virtutem testimonium illis reddo, & supra virtutem voluntarii fuerunt,

4. cum

* 1. Cor. 3. 16. 17. 6. 19. * Lev. 26. 11. & 12.

* Isai. 52. 11.

* Jer. 31. 9.

1. MOD. 2. BON. 3. BADA.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

1. 2. 3.

4. cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam, & communicationem ministrerij, quod fit in Sanctos.

5. Et non sicut speravimus, sed semetipsos dederunt primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei,

6. ita ut rogaemus Titum: ut quemadmodum cepit, ita & perficiat in vobis etiam gratiam istam.

7. Sed sicut in omnibus abundatis fide, & sermone, & scientia, & omni solitudine, insuper & charitate vestra in nos, ut & in hac gratia abundetis.

8. Non quasi imperans dico: sed per aliorum solitudinem, etiam vestrae charitatis ingenium bonum comprobans.

¶ SANCT. PAULINI EPISCOP.

9. ¶ Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis.

10. Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est, qui non solum facere, sed & velle cepistis ab anno priore:

11. nunc vero & facto perficite: ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi ex eo, quod habetis.

12. Si enim voluntas prompta est, secundum id, quod habet, accepta est, non secundum id, quod non habet.

13. Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate.

14. In presenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum, ut fiat æqualitas, sicut scriptum est:

* Exod. 16. 18.

15. * Qui multum non abundavit: & qui modicum, non minoravit.

¶ S. LUCÆ EVANG.

16. ¶ Gratias autem Deo, qui dedit eandem solitudinem pro vobis in corde Titi,

17. quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum solictior esset, sua voluntate profectus est ad vos.

18. Misimus etiam cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias: *

* Quod de S. Luca creditur dictum.

19. non solum autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ in hac gratiam, quæ ministratur a nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram:

20. devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine, quæ ministratur a nobis.

* Rom. 12. 17.

21. * Providemus enim bona non solum

coram Deo, sed etiam coram hominibus.

22. Misimus autem cum illis & fratrem nostrum, quem probavimus in multis sæpe sollicitum esse: nunc autem multo solictiorem, confidentiam multam in vos,

23. sive pro Tito, qui est socius meus, & in vos adiutor, sive fratres nostri, Apóstoli Ecclesiarum, gloria Christi.

24. Ostensionem ergo, quæ est charitatis vestrae, & nostræ gloriæ pro vobis, in illos ostendite in faciem Ecclesiarum.

CAPUT IX.

Continuata est exhortatio ad eleemosynas liberaliter & hilare largiendas. Qui parce seminat, parce & metet: res est Deo grata & pauperibus utilis.

1. NAM de ministerio, quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis.

2. Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis glorior apud Macedones. Quoniam & Achæia parata est ab anno præterito, & vestra æmulatione provocavit plurimos.

3. Misi autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut (quemadmodum dixi) parati sitis:

4. ne cum venerint Macedones mecum, & invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia.

5. Necessarium ergo existimavi rogare fratres, ut præveniant ad vos, & præparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic, quasi benedictionem, non tamquam avaritiam.

6. Hoc autem dico: ¶ Qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

¶ S. LAURENTII.

7. Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: * hilarem enim datorem diligit Deus. * Eccli. 35. 11.

8. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum, 9. sicut scriptum est: * Dispersionem dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum sæculi. * Psalm. 111. 9.

10. Qui autem administrat semen seminanti: & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestrae: *

11. ut

11. ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem, quae operatur per nos gratiarum actionem Deo.
 12. Quoniam ministerium huius officij non solum supplet ea, quae defunt sanctis, sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in Domino.
 13. per probationem ministerij huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestrae, in Evangelium Christi, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes,
 14. & in ipsorum obsecratione pro vobis, desiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis.
 15. Gratias Deo super inenarrabili dono eius.

CAPUT X.

Superior Epistola quosdam offenderat à Corinthiis, qui à pseudo-apostolis decipri, auctoritatem Apostolicam, cuius ubique in ea epistola prodeunt indicia, impatienter ferebant. Quatuor his capitibus fortius eos repellit pseudo-apostolos; idque suo quidem, non amplius Timothei nomine. Ipse autem Paulus, cuius ministerium & personam pseudo-apostoli deterrere ausi fuerant, propria obrectationum verba refert.

1. Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem, & modestiam Christi, qui in facie quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis.
 2. Rogo autem vos ne praesens audeam per eam confidentiam, qua existimor audere in quosdam, qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulamus.
 3. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.
 4. Nam arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitio, consilia destruentes.
 5. & omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitate redigentes omnem intellectum in obsequium Christi,
 6. & in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impléta fuerit vestra obedientia.
 7. Quae secundum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum apud se: quia sicut ipse Christi est, ita & nos.
 8. Nam, & si amplius aliquid gloriatum fuero de potestate nostra, quam dedit

nobis Dominus in aedificationem, & non in destructionem vestram: non erubescam.
 9. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas:
 10. quoniam quidem epistola, inquit, graves sunt & fortes: praesentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis:
 11. hoc cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales & praesentes in facto.
 12. Non enim audemus inserere, aut comparare nos quibusdam, qui seipso commendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, & comparantes nosmetipsos nobis.
 13. Nos autem non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram re-

gulae, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos.
 14. Non enim quasi non pertingentes ad vos, superextendimus nos: usque ad vos enim pervenimus in Evangelio Christi.
 15. non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestrae, in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam,
 16. etiam in illa, quae ultra vos sunt, evangelizare, non in aliena regula in iis quae preparata sunt gloriari.
 17. * Qui autem gloriatur, in Domino gloriatur.
 18. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Deus commendat.

CAPUT XI.

Veniam subinde petit, quod laudum suarum mentionem facere cogatur; idque insipientiam vocat: quod gloriari & laudes suas predicare, nisi gravis causa subest, quoddam videatur esse insipientia, vel imprudentia genus: sed nulla potuit esse causa gravior, quam ut Evangelium suum adversus pseudo-apostolos defenderet; nam sui ipsius commendatio, vera est sapientia, ubi Dei causa agitur.

1. Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae, sed & supportate me.
 2. Aemulor enim vos Dei aemulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.
 3. Timeo autem ne sicut serpens Hevam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant a simplicitate, quae est in Christo.
 4. Nam

4. Nam si is, qui venit, alium Christum praedicat, quem non praedicavimus, aut alium spiritum accipitis, quem non accepistis: aut aliud Evangelium, quod non recepistis: recte pateremini.
 5. Existimo enim nihil me minus fecisse à magis Apostolis.
 6. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia, in omnibus autem manifestati sumus vobis.
 7. Aut numquid peccatum feci, me ipsum humilians, ut vos exaltemini? quoniam gratis Evangelium Dei evangelizavi vobis?
 8. Alias Ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum.
 9. Et cum essem apud vos, & egrem; nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres, qui venerunt à Macedonia: & in omnibus sine onere me vobis servavi, & servabo.
 10. Est veritas Christi in me, quoniam haec gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiae.
 11. Quare? quia non diligo vos? Deus scit.
 12. Quod autem facio, & faciam: ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem sicut & nos.
 13. Nam eiusmodi pseudo-apostoli, sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi.
 14. Et non mirum: ipse enim satanas transfiguratur se in angelum lucis.
 15. non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiae: quorum finis erit secundum opera ipsorum.
 16. Iterum dico, (ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite me, ut & ego modicum quid glorie)
 17. quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriae.
 18. Quoniam multi gloriantur secundum carnem: & ego gloriabor.
 19. Libenter enim suffertis insipientes: cum fitis ipsi sapientes.
 20. Sustinetis enim si quis vos in servitute redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cadit.
 21. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego:

22. Hebraei sunt, & ego: Israelitae sunt, & ego: Semen Abraham sunt, & ego:
 23. Ministri Christi sunt, (ut minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequentem.
 24. A Iudaeis quinque, * quadragenas, una minus, accipi.
 25. * Ter virgis caesus sum, * semel lapidatus sum, * ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui,
 26. in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus:
 27. in labore, & aerumna, in vigiliis multis, in fame, & siti, in ieiuniis multis, in frigore, & nuditate,
 28. praeter illa, quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.
 29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?
 30. Si gloriari oportet: quae infirmitatis meae sunt, gloriabor.
 31. Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in saecula, scit quod non mentior.
 32. * Damasci praepositus Gentis Aretae regis, custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet:
 33. & per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius.

CAPUT XII.

De raptu Pauli in tertium caelum. De stimulo carnis. Neque ille, neque discipuli eius sua quasi erunt commoda.

1. SI gloriari oportet (non expedit quidem:) veniam autem ad visiones, & revelationes Domini.
 2. * Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum.
 3. Et scio huiusmodi hominem sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit:
 4. quoniam raptus est in Paradisum: & audivit arcana verba, quae non licet homini loqui.
 5. Pro huiusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis.
 6. Nam,

* Ephes. 4.

* Jerem. 9.

23. 1. Cor. 1.

31. PRO

VIRG.

NON

MART.

* i. Matéria gloria-tionis.

* DOM. SEXAG.

* Gen. 3. 4.

* Dent. 25.

3.

* Act. 16.

22. * Act. 14.

18.

* Act. 27.

41.

* Act. 9.

24.

* Act. 9. 3.

* Ergo an.

Arae vulg.

43. ut non

de ea vi-

sione quae

in sua con-

versione

Act. 9. ac-

cidit, sed

de alia, sit

intelligen-

dum. Vide

Chronolo-

giam.